

Мемлекет және құқық теориясы пәні және әдістері

Дәріскер:

Заң ғылымдарының кандидаты, доцент
Турсынкулова Динара Ахановна

Мемлекет және құқық теориясының пәні

Барлық мемлекеттік-құқықтық құбылыстар мен процестердің жалпы сипаттары, заңдылықтары.

Жалпы мемлекеттік-құқықтық категориялар, санаттар, түсініктер.

Қазіргі мемлекеттік-құқықтық болмыс

МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ ТЕОРИЯСЫНЫҢ ӘДІСТЕРІ

Жалпы ғылымдық

- Формалды
логикалық
- Диалектикалық
- Жүйелілік
- Тарихи
- Құрылымды-
функционалдық
- Әлеуметнамалық
- Басқалары

Жалпы логикалық

- Талдау (анализ)
- Синтез (жинақтау)
- Талдап қорыту
- Салыстыру
- Абстракциялау
- Ұқсастыру
- Модельдеу
(үлгілеу, үлгі жасау)

Жекелеген ғылыми әдістер

- Салыстырмалы
құқықтану
- Техникалық-
заңдық талдау
- Айқындау
(анықтау, дәлелдеу)
- Нақты-әлеуметтік
әдіс
- Басқалары

Мемлекет және құқық теориясының атқаратын қызметтері

1. *Онтологиялық қызметі*. Мемлекет және құқық теориясы бұл қызметін атқаруда осы ғылым пәнінің теориялық негіздерін зерттейді. Мемлекет және құқықтың не екендігін, оның қалай пайда болғанын түсіндіріп береді. Сонымен бірге қазіргі замандағы мемлекеттің қырлары мен сырларын ашып, ол туралы түсініктеме жасайды.

2. *Гносеологиялық қызметі*, басқаша айтқанда *түп-тұқияндық қызметі*. Бұл қызметті жүзеге асыру барысында, мемлекет және құқық теориясы аталып отырған пәнді танып білу үшін зерттеп, байыптауды жүзеге асырудың теориялық тәсілдерін даярлайды, ал мұның өзі түбінде құқықтық танымның дамуына жол ашады.

3. *Методологиялық қызметі.* Мемлекет және құқық теориясы іргелі ғылым болғандықтан, оның зерттейтін заты, яғни пәні де бар. Олай болса бұл ғылымның сол пәнді зерттеуге, соның барысында зерделеуге қажетті тәсілдері мен амалдарының жолдары да бар. Осылар арқылы заң ғылымдарындағы ұғымдар, санаттар, құбылыстар зерттелініп, талданып, ғылымда өздеріне тиісті орындарын алып жатады.

4. *Идеологиялық қызметі.* Идеология ұғымына халықтың, қоғамның, оның белгілі бір әлеуметтік топтарының көзқарастары мен ұстанатын принциптерінің жүйесі жатады. Қайсы бір реттерде халықтың немесе ұлттың көпшілік бөлігіне арналған бірыңғай (жұмылдырушы) идеология орын алып жатады.

5. *Болжамдық, (прогностикалық) қызметі.* Жоғарыда айтылғандай, мемлекет және құқық теориясының пәні – мемлекет пен құқықтың пайда болуы, қызмет бағыттарын атқаруы мен дамудың жалпы заңдылықтары және осылардың қоғамдық болмыс пен саяси жүйеде алатын орыны екендігі мәлім.

6. *Дағдылы ұйымдастырушылық қызметі.* Қандай бір дамыған мемлекет болса да, ол ертелі-кеш шешімі қиын, әрі онысы тез арада табыла қоймайтын келелі мәселелерге тап болатыны тарихтан мәлім. Міне осындай жағдайларда дағдылы істер мен тәжірибелерге және теориялық жадығаттарға (материалдарға) сүйене отырып мемлекет және құқық теориясы ғылымы кездесіп отырған келелі мәселенің шешімін іздестіреді.

7. МҚТ *тәрбиелеу қызметі*- өзіне тән әдістермен заңды құрмет тұтатын, заңға бағынатын азаматтарды қалыптастыру. Заң ғылымдары – құқықтың игілікті құбылыс екенін, әр азаматтың заңды мүддесін қорғайтын құрал екенін, оның өміріне қажетті жағдайлар жасайтын амал екенін дәлелдейді. Заңсыз іс-әрекеттердің қандай дағдарысқа апаратынын, адамды тығырыққа тірейтінін айқындайды. Сөйтіп, заңды сақтау, оны бұзбау әрбір азаматқа қажет екенін дәлелдеп, адамдардың құқықтық, санасын қалыптастыруға ықпал етеді.

ЗАҢ ҒЫЛЫМЫНЫҢ ЖҮЙЕСІ

Тарихи-теориялық
ғылымы

- Мемлекет және құқық теориясы
- Мемлекет пен құқықтың жалпы тарихы
- Қазақстан мемлекеті мен құқығының тарихы
- Саяси және құқықтық ілімдер тарихы

Салалық
заң ғылымы

- Конституциялық құқық
- Әкімшілік құқық
- Қаржы құқығы
- Азаматтық құқық
- Отбасы құқығы
- Еңбек құқығы және т.б.

Салааралық
заң ғылымы

- Сот және сот әділеттілігі
- Прокурорлық қадағалау
- Экология құқығы
- Криминология
- Деликтология
- Жер құқығы
- Қылмыстық құқық
- Азаматтық іс жүргізу құқығы
- Қылмыстық іс жүргізу құқығы және т.б.

Шетел мемлекеті
мен
құқығын зерттейтін
ғылымдар

- Халықаралық құқық
- Шетелдердің конституциялық құқығы

Қолданбалы, іс
жүзінде
қолданылатын
ғылымдар

- Криминалистика
- Сот медицинасы
- Сот психиатриясы
- Сот статистикасы
- Сот сарапшылығы және т.б.